

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 18/2018-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 11. januára 2018 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], Poľská republika, [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], Poľská republika, a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], Poľská republika, všetci zastúpení advokátom JUDr. Dušanom Remetom, advokátska kancelária, Masarykova 2, Prešov, vo veci namietaného porušenia čl. 20 ods. 1, čl. 35 ods. 1, čl. 39 ods. 1, čl. 40, čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 52 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Scud 7/2014 a jeho rozsudkom z 19. februára 2015 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Sžso 33/2015 a jeho rozsudkom z 22. augusta 2017 a takto

rozhodol:

Sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED], [REDACTED] odmieta.

Odôvodnenie:

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. decembra 2017 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ 1“), [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ 2“) a [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ

3“, všetci spolu aj „sťažovatelia“) vo veci namietaného porušenia čl. 20 ods. 1, čl. 35 ods. 1, čl. 39 ods. 1, čl. 40, čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 52 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Scud 7/2014 a jeho rozsudkom z 19. februára 2015 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Sžso 33/2015 a jeho rozsudkom z 22. augusta 2017. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 19. decembra 2017.

2. Zo sťažnosti vyplýva, že dvomi žalobami (zo 7. februára 2014 a z 12. februára 2014) sa sťažovateľ 1 domáhal na krajskom súde preskúmania zákonnosti postupu a rozhodnutí Sociálnej poisťovne, ústredia Bratislava (ďalej len „ústredie“) č. 53232-2/2013-BA z 9. decembra 2013 a č. 16313-2/2014-BA z 8. januára 2014.

Sťažovateľ 1 ako zamestnávateľ v podaných žalobách namietal porušenie vlastných subjektívnych práv, ako aj subjektívnych práv svojich zamestnancov (sťažovateľa 2 a sťažovateľa 3) v správnom konaní predovšetkým z dôvodov nedostatočného zistenia skutkového stavu, porušenia zásady dvojinstančnosti správneho konania, nepreskúmateľnosti a arbitrárnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy, nevydania rozhodnutia orgánu verejnej správy v zákonnej lehote, porušenia zásady rovnakého zaobchádzania a prejudikovania rozhodnutia orgánom verejnej správy, a to s podrobným odôvodnením a s odkazom na konkrétne skutočnosti.

Uznesením krajského súdu sp. zn. 13 Scud 7/2014 z 21. januára 2015 bol do konania pribratý sťažovateľ 2. Uznesením krajského súdu sp. zn. 13 Scud 10/2014 z 22. januára 2015 bol do konania pribratý sťažovateľ 3.

Uznesením krajského súdu sp. zn. 13 Scud 7/2014 z 19. februára 2015 boli súdne konania vedené pod sp. zn. 13 Scud 7/2014 a sp. zn. 13 Scud 10/2014 spojené do jedného súdneho konania vedeného ďalej pod sp. zn. 13 Scud 7/2014.

Rozsudkom krajského súdu sp. zn. 13 Scud 7/2014 z 19. februára 2015 bola žaloba sťažovateľa 1 zamietnutá a konanie vo vzťahu k sťažovateľovi 2 a sťažovateľovi 3 bolo zastavené.

V odôvodnení rozsudku poukázal krajský súd najmä na to, že podľa jeho právneho názoru sťažovateľ 1 namietal v podaných žalobách porušenie iných než svojich vlastných subjektívnych práv, v dôsledku čoho sú jeho žaloby nedôvodné. Vo vzťahu k sťažovateľovi 2 a sťažovateľovi 3 vyslovil krajský súd záver o tom, že títo podali žalobu oneskorene. Okrem toho sa krajský súd vyjadril k jednotlivým námietkam a tvrdeniam sťažovateľov a k týmto zaujal príslušné právne názory, s ktorými sa však sťažovatelia nestotožňujú.

Rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžso 33/2015 z 22. augusta 2017 doručeným sťažovateľom 16. októbra 2017 bol rozsudok krajského súdu vo vzťahu k sťažovateľovi 1 potvrdený a odvolania sťažovateľa 2 a sťažovateľa 3 boli odmietnuté.

Podľa presvedčenia sťažovateľov došlo k porušeniu ich označených práv podľa ústavy a dohovoru.

Pre účely náležitého preukázania porušenia označených práv poukazujú sťažovatelia na tieto okolnosti:

Nebolo zohľadnené rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 9 Sžso 90/2015 zo 14. decembra 2016, podľa ktorého v skutkovo obdobnej a právne totožnej veci bol vyslovený názor, podľa ktorého príslušná pobočka Sociálnej poisťovne, ale ani ústredie nemali právomoc rozhodnúť o určení tzv. uplatniteľnej legislatívy vo vzťahu k osobám v rovnakom postavení, v akom sa nachádzajú aj sťažovatelia. Preto ani neprichádzala do úvahy iná možnosť, ako zrušenie rozhodnutia ústredia, keďže bolo vydané bez opory v zákone, pričom ho možno označiť za nulitný, resp. ničotný právny akt (paakt). Práve v tomto vidia sťažovatelia najzávažnejšie pochybenie zo strany všeobecných súdov. Tieto vzhľadom na nedostatok právomoci orgánov verejnej správy rozhodnúť o určení tzv. uplatniteľnej legislatívy mali bezodkladne pristúpiť k zrušeniu rozhodnutia ústredia, ako aj prvostupňového rozhodnutia.

Podľa § 134 ods. 2 písm. b) Správneho súdneho poriadku správny súd nie je viazaný rozsahom a dôvodmi žaloby, ak rozhodnutie alebo opatrenie vydal orgán, ktorý na to nebol podľa zákona oprávnený. Preto všeobecné súdy neboli viazané samotnými dôvodmi žalôb sťažovateľov a mali ex lege zrušiť rozhodnutia orgánov verejnej správy.

Podľa sťažovateľov nedošlo ani k zohľadneniu rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 10 Sžso 24/2015 z 27. apríla 2016, v ktorom najvyšší súd vyslovil názor o tom, že rozhodnutia orgánov verejnej správy sú predčasné a vychádzajú z nedostatočne zisteného skutkového stavu.

Neprihliadlo sa ďalej ani na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 10 Sžso 40/2015 z 24. augusta 2016, podľa ktorého rozhodnutie súdu musí byť vo vzťahu k sťažovateľom rovnaké, pretože sa týka ich spoločných práv.

Nevzalo sa do úvahy tiež rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 9 Sžso 87/2015 z 26. apríla 2017, v ktorom bolo vyslovené, že jediným orgánom oprávneným rozhodnúť o uplatniteľnej legislatíve vo vzťahu k dotknutej osobe (v identickom postavení ako sťažovateľ 2 v tejto veci) je príslušný poľský orgán.

Neboli zohľadnené ani ďalšie smerodajné rozhodnutia najvyššieho súdu. Uznesením sp. zn. 1 Sžso 11/2015 z 28. januára 2016 bolo prerušené odvolacie konanie a Súdnemu dvoru Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) boli predložené na rozhodnutie tri prejudiciálne otázky týkajúce sa výkladu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 (ďalej len „základné nariadenie“), pričom v teraz pertraktovanej veci najvyšší súd konajúci vo veci sťažovateľov takýto záver neprijal a vo veci meritórne rozhodol. Inak aj ďalším uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžso 23/2015 z 28. júna 2016 došlo taktiež k prerušeniu odvolacieho konania s poukazom na to, že v inej veci boli Súdnemu dvoru predložené na rozhodnutie príslušné prejudiciálne otázky, zodpovedanie ktorých je určujúce pre vyriešenie vnútroštátneho sporu.

Príslušná poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia, teda Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ďalej len „ZUS“) vo vzťahu k sťažovateľovi 2 a sťažovateľovi 3 určila, že uplatniteľnou legislatívou podľa čl. 16 ods. 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“) a v súlade s čl. 13 základného nariadenia je slovenská legislatíva. Ústredie to akceptovalo tým, že vydalo formulár PD A1, a na sťažovateľa 2 a sťažovateľa 3 sa preto hľadelo ako na zamestnancov vykonávajúcich zamestnaneckú činnosť na slovenskom území.

V neskoršom období ústredie nariadilo svojim pobočkám preveriť reálny výkon činnosti sťažovateľa 2 a sťažovateľa 3 na slovenskom území a prípadne rozhodnúť o zániku

ich povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti podľa slovenských právnych predpisov. K tomu zo strany príslušných pobočiek v prvostupňovom konaní a zo strany ústredia v odvolacom konaní napokon aj došlo, a to v rozpore so zákonom a so skutočnosťou.

Podľa názoru sťažovateľov bolo potrebné v správnom konaní vykonať dokazovanie v takom rozsahu, aby bolo možné spoľahlivo ustáliť skutočný stav veci, pretože iba na základe takto objektívne zisteného skutočného stavu možno následne prostredníctvom individuálneho právneho aktu rozhodnúť o právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach účastníkov správneho konania.

Z rozsudkov všeobecných súdov je zrejmé, že došlo k akceptovaniu a k „odobreniu“ zjavne nedostatočne zisteného skutočného stavu veci. Taktiež je zrejmé, že podľa názoru všeobecných súdov sťažovatelia boli vo vzťahu k zisťovaniu skutočného stavu málo činní a nepredložili dôkazy potrebné na preukázanie ich argumentácie. Všeobecné sudy teda v rozpore s právnou úpravou preniesli na sťažovateľov dôkaznú povinnosť týkajúcu sa preukazovania okolností dôležitých pre rozhodnutie vo veci samej. Podľa sťažovateľov je neakceptovateľné a nespravodlivé, aby boli nad rámec „súčinnosti“ povinní v správnom konaní čokoľvek preukazovať a dokazovať namiesto orgánu verejnej správy a už vôbec nie v konaní v rámci správneho súdnictva, kde sa rozhoduje zásadne na podklade skutočného stavu zisteného v správnom konaní.

Z rozsudku krajského súdu a najvyššieho súdu vyplýva tiež, že sťažovateľ 1 nemá na Slovensku registrované sídlo a sťažovateľ 2, ako aj sťažovateľ 3 na slovenskom území reálne nevykonávajú žiadnu činnosť. K vysloveniu tohto záveru zo strany orgánu verejnej správy však nedošlo po náležitom zistení skutočného stavu veci. V tejto súvislosti je nevyhnutné zamerať sa predovšetkým na samotnú obsahovú náplň zamestnania sťažovateľa 2 a sťažovateľa 3. Títo totiž roznášajú letáky, ktoré si preberajú v externej obchodnej spoločnosti. Do tejto obchodnej spoločnosti distribuuje letáky sťažovateľ 1 po ich vyzdvihnutí u svojich obchodných partnerov. Sťažovateľ 1 zároveň obstaráva obchodné zákazky v Poľsku. Podľa špecifických podmienok jednotlivých zákaziek sú sťažovateľ 2 a sťažovateľ 3 následne kontaktovaní zo strany sťažovateľa 1, ktorý ich poverí roznášaním

letákov vo vybraných lokalitách na území Slovenska. Roznášanie letákov kontrolujú aj iní zamestnanci sťažovateľa 1. Zamestnancom sťažovateľa 1 sa navyše vedú aj dochádzkové listy, čo celkom zreteľne preukazuje reálny výkon činnosti sťažovateľa 2 a sťažovateľa 3 na slovenskom území. Hoci sťažovateľ 1 tieto skutočnosti riadne oznámil, napriek tomu v rámci výkonu kontroly sa nepristúpilo k doplneniu dokazovania, nevyžiadali sa od sťažovateľa 1 ďalšie potrebné doklady, nedošlo k výsluchu sťažovateľa 2 a sťažovateľa 3, ale ani k inému spôsobu preverenia výkonu ich činnosti (napr. vycestovaním na miesto aktuálneho výkonu práce – roznášania letákov, prípadne aj dopytom na adresátov, ktorým sa letáky distribuuju). Určujúcim by bolo aj vyžiadanie stanoviska príslušného daňového úradu, keďže sťažovateľ 1 je registrovaným platiteľom dane z pridanej hodnoty.

Sťažovatelia osobitne uvádzajú, že všeobecné súdy pri svojom rozhodovaní nezohľadnili ani to, že ústredie už vopred (pred vykonaním kontroly u sťažovateľa 1) vedelo o tom, že pristúpi k vydaniu rozhodnutia, ktorým potvrdí prvostupňové rozhodnutie, lebo už v liste z 25. júla 2013 oznámilo ZUS obchodné mená, resp. mená a priezviská zamestnávateľov (vrátane sťažovateľa 1), u ktorých podľa názoru ústredia ide o tzv. schránkové firmy. Vyplýva z toho, že ústredie už v roku 2013 prijalo záver o tom, že sťažovateľ 1 je tzv. schránkovou firmou, hoci k vydaniu rozhodnutia pristúpilo až v roku 2014.

Rozsudkami všeobecných súdov došlo podľa sťažovateľov taktiež k „akceptovaniu“ nezákonného retroaktívneho rozhodovania zo strany orgánu verejnej správy. Ústredie je orgánom verejnej správy a môže konať iba v medziach zákona. Preto je neprípustné, aby vydalo individuálny právny akt, ktorým rozhodne o právach účastníka správneho konania spätne k inému dátumu, než je dátum jeho vydania.

Vo vzťahu k nedodržaniu zákonnej lehoty na rozhodnutie v správnom konaní poukazujú sťažovatelia na to, že prvostupňové rozhodnutie nebolo vydané v zákonnej lehote, ktorá objektívne začala plynúť podaním prihlášky, resp. registračného listu zo strany sťažovateľov. Prvostupňové rozhodnutie malo byť vydané najneskôr do 60 dní od začatia konania, k čomu však nedošlo. Oneskorene rozhodlo aj ústredie. Podľa názoru sťažovateľov je rozhodnutie ústredia nezákonné už pre samotné nedodržanie zákonnej lehoty. Napriek

tomu všeobecné súdy nevyhodnotili tento argument ako dôvodný, resp. ako postačujúci pre zrušenie rozhodnutí orgánov verejnej správy.

Pokiaľ ide o samotné vykonanie kontroly zo strany orgánu verejnej správy na zistenie skutočnosti, či sťažovateľ 2 a sťažovateľ 3 vykonávajú na slovenskom území činnosť, podľa názoru sťažovateľov takáto kontrola nepatrí do právomoci tohto orgánu verejnej správy. Sociálna poisťovňa je totiž oprávnená vykonávať kontrolnú činnosť iba pre účely preverenia plnenia povinností ustanovených zákonom, a nie pre účely preverenia výkonu podnikateľskej či zamestnaneckej činnosti účastníkov správneho konania. Takúto kontrolu môže uskutočniť iba príslušný inšpektorát práce, ktorý však nezistil žiadne nedostatky.

Sťažovatelia poukazujú napokon na porušenie princípu rovnakého zaobchádzania. Sťažovateľ 1 totiž zamestnáva viacero zamestnancov – poľských občanov, vo vzťahu ku ktorým pri existencii rovnakých podmienok príslušná pobočka Sociálnej poisťovne nerozhodla o tom, že nepodliehajú slovenskej legislatíve. Týmto bol vo vzťahu k porovnateľným zamestnancom sťažovateľa 1 uplatnený odlišný postup ako vo vzťahu ku sťažovateľovi 2 a sťažovateľovi 3 ako poľským občanom. Porušenie princípu rovnakého zaobchádzania vidia sťažovatelia aj v tom, že na slovenskom území pôsobí množstvo zamestnávateľov, výkon činnosti ktorých nedovoľuje zastihnúť ich zamestnancov v sídle zamestnávateľa, pričom je možné predpokladať, že Sociálna poisťovňa dosiaľ u žiadneho zamestnávateľa, s výnimkou poľských zamestnávateľov, nevykonala kontrolu reálneho výkonu činnosti. Voči takýmto zamestnávateľom sa postupuje rozdielnym spôsobom a nerozhoduje sa o zániku sociálneho poistenia ich zamestnancov.

2.1 Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd o ich sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„Základné práva sťažovateľov podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 20 ods. 1, čl. 35 ods. 1, čl. 39 ods. 1, čl. 40, čl. 46 ods. 1, čl. 46 ods. 2 a čl. 52 ods. 2 Ústavy SR postupom Krajského súdu v Prešove v konaní pod č. k. 13 Scud 7/2014 a rozhodnutím Krajského súdu v Prešove č. k. 13 Scud 7/2014 zo dňa 19.02.2015 a postupom Najvyššieho súdu SR v konaní pod č. k. 1 Sžso 33/2015 a rozhodnutím Najvyššieho súdu SR č. k. 1 Sžso 33/2015 zo dňa 22.08.2017 porušené boli.

Zrušuje sa rozsudok Najvyššieho súdu SR č. k. 1 Sžo 33/2015 zo dňa 22.08.2017 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 13 Scud 7/2014 zo dňa 19.02.2015 a vec sa vracia Najvyššiemu súdu SR na ďalšie konanie.

Sťažovateľovi I sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 10.000 Eur (slovom desaťtisíc eur), ktoré mu je Najvyšší súd SR povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

Sťažovateľovi II sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 10.000 Eur (slovom desaťtisíc eur), ktoré mu je Najvyšší súd SR povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

Sťažovateľovi III sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 10.000 Eur (slovom desaťtisíc eur), ktoré mu je Najvyšší súd SR povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

Najvyšší súd SR je povinný nahradiť sťažovateľovi I trovy konania vo výške 165 Eur (slovom stošesťdesiatpäť eur) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet právneho zástupcu JUDr. Dušana Remetu, Masarykova 2, 080 01 Prešov.

Najvyšší súd SR je povinný nahradiť sťažovateľovi II trovy konania vo výške 165 Eur (slovom stošesťdesiatpäť eur) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet právneho zástupcu JUDr. Dušana Remetu, Masarykova 2, 080 01 Prešov.

Najvyšší súd SR je povinný nahradiť sťažovateľovi III trovy konania vo výške 165 Eur (slovom stošesťdesiatpäť eur) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet právneho zástupcu JUDr. Dušana Remetu, Masarykova 2, 080 01 Prešov.“

II.

3. Z rozsudku krajského súdu č. k. 13 Scud 7/2014-43 z 19. februára 2015 vyplýva, že ním bola žaloba sťažovateľa 1 zamietnutá a konanie o žalobách sťažovateľa 2 a sťažovateľa 3 bolo zastavené.

Sťažovateľ 1 tvrdí, že orgány verejnej správy nedodrжали zákonný postup, ich rozhodnutia sú nezákonné, arbitrárne, avšak v podanej žalobe okrem nedodržania zákonnej 60-dňovej lehoty na vydanie rozhodnutia netvrdí žiadne porušenie jeho subjektívnych práv. Je síce pravdou, že pri vydávaní rozhodnutí neboli dodržané procesné lehoty, avšak toto procesné pochybenie nemá vplyv na zákonnosť napadnutých rozhodnutí orgánov verejnej

správy, pretože podľa § 250i ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku pri preskúvaní zákonnosti a postupu správneho orgánu prihliadne súd len na tie vady konania pred správnym orgánom, ktoré mohli mať vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia. Zrušením žalobou napadnutých rozhodnutí len z tohto dôvodu (pre nedodržanie zákonnej procesnej lehoty) by sťažovateľ 1 nedosiahol priaznivejšie rozhodnutie vo veci.

Ustanovenie § 250 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku definuje ako žalobcu takú fyzickú alebo právnickú osobu, ktorá bola ukrátená na subjektívnych právach, čo znamená, že ten, kto o sebe tvrdí, že je žalobcom, musí byť súčasne aktívne legitimovaný hmotnoprávne, teda musí ísť o skutočné ukrátenie na právach a o skutočne hmotnoprávne aktívne legitimovanú osobu. Nedostatok hmotnoprávnej legitimácie znamená, že takáto osoba nebola ukrátená na právach a súd žalobu v takomto prípade zamietne. Namietaná nezákonnosť postupu a rozhodnutí ústredia bez uvedenia konkrétnych porušení subjektívnych práv sťažovateľa 1 je pre rozhodnutie vo veci irelevantná. Preto nemohlo byť zasiahnuté do práv sťažovateľa 1, ktorý podľa obsahu žalôb namieta porušenie iných než vlastných subjektívnych práv, a to porušenie práv sťažovateľa 2 a sťažovateľa 3 ako zamestnancov.

Vo vzťahu k sťažovateľovi 2 a sťažovateľovi 3 nebola dodržaná dvojmesačná zákonná lehota na podanie žaloby podľa § 250b ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. Rozhodnutie ústredia bolo sťažovateľovi 2 doručené 22. januára 2014 a sťažovateľovi 3 27. decembra 2013. V prípade sťažovateľa 2 začala dvojmesačná lehota plynúť 22. januára 2014 a uplynula 24. marca 2014. V prípade sťažovateľa 3 začala plynúť 27. decembra 2013 a uplynula 27. februára 2014. Uznesenia krajského súdu, ktorými sa povolil vstup sťažovateľa 2 a sťažovateľa 3 do konania, nadobudli právoplatnosť 9. februára 2015. To znamená, že sťažovateľ 2 a sťažovateľ 3 nadobudli postavenie žalobcov až 9. februára 2015, teda po uplynutí zákonnej lehoty na podanie žaloby, pričom zmeškanie lehoty nemožno odpustiť.

4. Z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžso 33/2015 z 22. augusta 2017 vyplýva, že ním bol potvrdený rozsudok krajského súdu č. k. 13 Scud 7/2014-43 z 19. februára 2015, pričom odvolania sťažovateľa 2 a sťažovateľa 3 boli odmietnuté.

Podľa názoru najvyššieho súdu je v prvom rade potrebné vysporiadať sa s otázkou, či došlo k porušeniu subjektívnych práv sťažovateľa 1 a či je tento aktívne procesne legitimovaný na podanie žaloby o preskúmanie zákonnosti rozhodnutí ústredia týkajúcich sa zániku, resp. nevzniku poistenia jeho zamestnancov podľa slovenskej legislatívy. Žiaden subjekt (okrem zákonných výnimiek) nie je aktívne legitimovaný na podanie žaloby v prospech ochrany subjektívnych práv inej osoby. Žalobu môže podať len ten, kto bol správnym rozhodnutím ukrátený na svojich právach.

Sťažovateľ 1 žiadnym spôsobom nepreukázal, ako rozhodnutia ústredia o zániku povinného poistenia sťažovateľa 2 a sťažovateľa 3 zasahujú do jeho práva ako zamestnávateľa. Najvyšší súd sa preto stotožnil s tvrdením krajského súdu, podľa ktorého z obsahu žaloby jednoznačne vyplýva, že sťažovateľ 1 nenamietal porušenie svojich subjektívnych práv, ale porušenie práv zamestnancov, keď okrem nedodržania zákonnej 60-dňovej lehoty na vydanie rozhodnutí a zásady dvojinštančnosti konania žiadne porušenie jeho subjektívnych práv netvrdil. Vo vzťahu k nedodržaniu zákonnej lehoty na vydanie rozhodnutí považuje najvyšší súd za správne tvrdenie krajského súdu, že nedodržanie procesných lehôt nemá vplyv na zákonnosť rozhodnutí. Porušenie zásady dvojinštančnosti konania zasa nebolo preukázané. Preto je správny záver krajského súdu o tom, že sťažovateľ 1 nebol procesne aktívne legitimovanou osobou v zmysle § 247 Občianskeho súdneho poriadku.

Pokiaľ ide o odvolania sťažovateľa 2 a sťažovateľa 3, tieto bolo potrebné odmietnuť. Žaloby boli totiž podané len sťažovateľom 1, nie teda sťažovateľom 2 a sťažovateľom 3 ako zamestnancami. Pribratím účastníkov do konania nie je možné odstrániť nedostatok aktívnej legitimácie žalobcu. Sťažovateľ 2 a sťažovateľ 3, aj keď ich krajský súd označil za žalobcov, žaloby nikdy nepodali. Do konania boli pribratí uznesením krajského súdu, a preto je potrebné na nich ako na pribratých účastníkov nahliadať.

III.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

6. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

7. Na rozhodnutie o tej časti sťažnosti, ktorá pre namietané porušenie čl. 20 ods. 1, čl. 35 ods. 1, čl. 39 ods. 1, čl. 40, čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 52 ods. 2 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru smeruje proti postupu krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Scud 7/2014 a jeho rozsudku z 19. februára, nie je daná právomoc ústavného súdu.

Ako to z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy.

Proti rozsudku krajského súdu bolo prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok, a preto právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľov podľa ústavy a dohovoru mal najvyšší súd v rámci odvolacieho konania. Tým je zároveň v uvedenom rozsahu vylúčená právomoc ústavného súdu. Treba tiež poznamenať, že sťažovatelia právo podať odvolanie proti rozsudku krajského súdu aj využili.

8. Odlišná je situácia vo vzťahu k tej časti sťažnosti, ktorá pre namietané porušenie čl. 20 ods. 1, čl. 35 ods. 1, čl. 39 ods. 1, čl. 40, čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 52 ods. 2 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru smeruje proti postupu najvyššieho súdu v konaní vedenom pod

sp. zn. 1 Sžso 33/2015 a jeho rozsudku z 22. augusta 2017. Túto časť sťažnosti treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

9. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (*mutatis mutandis* I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

10. Z pohľadu ústavného súdu je potrebné predovšetkým konštatovať, že krajský súd žalobu sťažovateľa 1 zamietol ako nedôvodnú (a to pre nedostatok aktívnej hmotnoprávnej legitímácie, keďže nenamietal porušenie svojich vlastných subjektívnych práv s výnimkou síce dôvodnej, avšak irelevantnej námietky nedodržania 60-dňovej procesnej lehoty na vydanie rozhodnutia a nedôvodnej námietky porušenia princípu dvojinstančnosti konania).

Konanie o žalobe sťažovateľa 2 a sťažovateľa 3 zastavil vychádzajúc z toho, že ich žaloby boli podané oneskorene, keďže v čase ich pribratia do konania uzneseniami krajského súdu už zákonná dvojmesačná lehota na podanie žaloby uplynula.

Najvyšší súd potvrdil rozsudok krajského súdu vo vzťahu k zamietnutiu žaloby sťažovateľa 1, ako aj vo vzťahu k zastaveniu konania o žalobe sťažovateľa 2 a sťažovateľa 3. Súhlasil pritom s dôvodmi krajského súdu týkajúcimi sa zamietnutia žaloby sťažovateľa 1, naproti tomu však vo vzťahu k sťažovateľovi 2 a sťažovateľovi 3 síce potvrdil výrok krajského súdu o zastavení konania, avšak nie preto, že ich žaloby boli podané oneskorene, ale preto, že podľa záverov najvyššieho súdu sťažovateľ 2 a sťažovateľ 3 žiadnu žalobu nepodali (stali sa iba tzv. pribratými účastníkmi konania uzneseniami krajského súdu).

11. Možno uviesť, že v konečnom dôsledku právoplatnými rozsudkami krajského súdu a najvyššieho súdu bolo meritórne rozhodnuté iba o žalobe sťažovateľa 1, kým konanie vo vzťahu k sťažovateľovi 2 a sťažovateľovi 3 bolo z procesných dôvodov spočívajúcich v neodstrániteľnom nedostatku podmienky konania (absencii žalobného návrhu) zastavené.

12. Za uvedeného stavu by sa javilo ako logické, aby sťažovatelia v sťažnosti podanej ústavnému súdu namietali nesprávnosť záverov najvyššieho súdu a pokúšali sa vyvrátiť či aspoň spochybniť ich správnosť.

13. V skutočnosti sťažovatelia sa závermi, o ktoré sa najvyšší súd opiera, v sťažnosti prakticky vôbec nezaoberajú. Ani sa len nepokúšajú namietat' záver o tom, že sťažovateľ 1 porušenie vlastných subjektívnych práv nenamietal, resp. že oprávnená námietka porušenia práva na rozhodnutie orgánu verejnej správy v 60-dňovej lehote nemohla mať vplyv na správnosť rozhodnutia. Rovnako ostatní sťažovatelia nepolemizujú s právnym názorom o neodstrániteľnom nedostatku podmienky konania v ich prípade, ktorý spočíva podľa názoru najvyššieho súdu v absencii žalobného návrhu.

14. V danej situácii preto ústavný súd nemá k dispozícii žiaden argumentačný podklad zo strany sťažovateľov, na základe ktorého by mal závery najvyššieho súdu

preskúmať. Nie je totiž úlohou ústavného súdu, aby nedostatočnú procesnú aktivitu sťažovateľov vyvažoval tým, že by si sám „domýšľal“ argumenty, ktoré by mohli spochybniť správnosť záverov najvyššieho súdu.

Rozhodujúcim argumentom sťažovateľov uplatneným v sťažnosti je poukaz na viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu v obdobných prípadoch. V týchto rozhodnutiach zaujal najvyšší súd stanovisko, podľa ktorého príslušná pobočka Sociálnej poisťovne, ale ani ústredie nemali právomoc rozhodnúť o určení tzv. uplatniteľnej legislatívy vo vzťahu k osobám v rovnakom postavení, v akom sa nachádzajú aj sťažovatelia. Preto podľa názoru sťažovateľov ani neprichádzala do úvahy iná možnosť, ako zrušenie rozhodnutia ústredia, keďže bolo vydané bez opory v zákone. Toto rozhodnutie treba preto označiť za nulitný, resp. ničotný právny akt (paakt). Práve v tomto vidia sťažovatelia najzávažnejšie pochybenie zo strany všeobecných súdov, ktoré vzhľadom na nedostatok právomoci orgánov verejnej správy rozhodnúť o určení tzv. uplatniteľnej legislatívy mali bezodkladne pristúpiť k zrušeniu rozhodnutia ústredia, ako aj prvostupňového rozhodnutia. Sťažovatelia poukazujú v tejto súvislosti aj na ustanovenie § 134 ods. 2 písm. b) Správneho súdneho poriadku, podľa ktorého správny súd nie je viazaný rozsahom a dôvodmi žaloby, ak rozhodnutie alebo opatrenie vydal orgán, ktorý na to nebol podľa zákona oprávnený.

15. Podľa názoru ústavného súdu nemožno túto argumentáciu sťažovateľov akceptovať.

Vychádzajúc zo záveru najvyššieho súdu o absencii žalobného návrhu v prípade sťažovateľa 2 a sťažovateľa 3 je zrejmé, že neexistoval žiaden procesnoprávny podklad, na základe ktorého by mohli všeobecné súdy o požiadavkách uplatnených týmito sťažovateľmi konať a rozhodnúť. Nebolo teda možné na základe neexistujúcej žaloby právoplatné rozhodnutie ústredia zrušiť, nech už by to bolo z akéhokoľvek dôvodu. Tak isto to neprichádzalo do úvahy ani v prípade sťažovateľa 1, ktorý síce žalobu podal, avšak v nej nenamietal porušenie vlastných subjektívnych práv. Vychádzajúc z namietaného porušenia práv ostatných sťažovateľov nemohli totiž všeobecné súdy na základe žaloby sťažovateľa 1 správnosť právoplatného rozhodnutia ústredia preskúmať. Namietané porušenie subjektívneho práva na rozhodnutie v 60-dňovej lehote spravidla nezakladá možnosť správneho súdu napadnuté rozhodnutie zrušiť. Preto v súvislosti s takýmto konaním sa

správny súd otázkou právomoci orgánu verejnej správy konať vo veci spravidla ani nezaobrá.

Iba celkom okrajovo poukazuje ústavný súd na nesprávny poukaz sťažovateľov na ustanovenie § 134 ods. 2 písm. b) Správneho súdneho poriadku, podľa ktorého správny súd nie je viazaný rozsahom a dôvodmi žaloby, ak ide o rozhodnutie orgánu, ktorý na to nebol podľa zákona oprávnený. Vzhľadom na ustanovenie § 492 ods. 2 Správneho súdneho poriadku, podľa ktorého odvolacie konania podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov, v tomto prípade aplikácia ustanovenia, na ktoré sa sťažovatelia odvolávajú, vôbec neprichádzala do úvahy, pretože v danej veci bolo odvolanie podané ešte 15. januára 2015, teda pred nadobudnutím účinnosti Správneho súdneho poriadku (pred 1. júlom 2016). Vzhľadom na túto okolnosť v skutočnosti by prichádzalo do úvahy použitie ustanovenia § 250j ods. 3 predposlednej a poslednej vety Občianskeho súdneho poriadku.

V závere treba zdôrazniť, že najvyšší súd (s výnimkou námietky nedodržania zákonnej 60-dňovej lehoty a námietky porušenia princípu dvojinštančnosti konania) sa uplatnenými žalobnými argumentmi sťažovateľov vôbec nezaoberal, pretože dospel k záveru o nedostatku vecnej aktívnej legitímácie sťažovateľa 1 a ďalej k záveru o tom, že sťažovateľ 2 a sťažovateľ 3 žiadnu žalobu nepodali (boli iba príbratými účastníkmi konania). Ústavný súd bez toho, aby zaujal akékoľvek meritórne stanovisko k rozhodujúcim argumentom najvyššieho súdu, môže iba konštatovať, že pre úplnú absenciu protiargumentácie zo strany sťažovateľov nie je možné správnosť záverov najvyššieho súdu meritórne preskúmať.

Hoci sa najvyšší súd uplatnenými argumentmi sťažovateľov vzhľadom na prijatý právny názor nezaoberal (s výnimkou namietaného nedodržania zákonnej 60-dňovej lehoty a porušenia princípu dvojinštančnosti konania), čo vylučuje zároveň potrebu, aby sa nimi zaoberal ústavný súd, napriek tomu treba poznamenať v súvislosti s námietkou, podľa ktorej najvyšší súd mal vyčkať na rozhodnutie Súdneho dvora o predbežnej otázke položenej v iných konaniach v obdobných veciach, že táto námietka sa (bez ohľadu na uvedené okolnosti, ako aj na to, že najvyšší súd žiadnu otázku európskeho práva neriešil) javí už na prvý pohľad aj ako neprípustná.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd neodmietne prijatie sťažnosti, aj keď sa nesplnila podmienka podľa odseku 1, ak sťažovateľ preukáže, že túto podmienku nesplnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

Hoci sťažovatelia podali proti rozsudku krajského súdu odvolanie, uvedenú požiadavku v nej, ale ani v podaných žalobách neuplatnili. Preto z materiálneho hľadiska je potrebné konštatovať, že nevyužili možnosť túto námietku v konaní pred všeobecnými súdmi uplatniť, čo by zakladalo neprípustnosť tejto časti sťažnosti, keby bolo potrebné sa ňou osobitne zaoberať. Podstatné je aj to, že sťažovatelia ani len netvrdili (tým menej preukazovali), že túto námietku neuplatnili pred všeobecnými súdmi z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

16. Berúc do úvahy uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. januára 2018